

підтримку в колективі підрозділу здорового морально-психологічного стану.

Підструктура комунікативних якостей включає такі елементи, як ввічливість, витриманість, шанобливість, товариськість, шанобливість, великодушність, відвертість, милосердя, гнучкість. Важливість цієї підструктури обумовлена тим, що професійна діяльність офіцера прикордонної служби включає оперативну роботу і диктує необхідність постійно взаємодіяти з місцевим населенням, представниками місцевої влади, правоохоронних і силових відомств. Інтеграційною якістю цієї підструктури є комунікабельність.

Група адміністративно-господарських якостей детермінована такими видами діяльності офіцера-прикордонника, як: ведення військового господарства на прикордонній заставі; забезпечення прикордонної застави озброєнням, боєприпасами, продуктами, майном, ведення звітної документації; організація харчування особового складу; ведення підсобного господарства; обладнання військового містечка прикордонної застави і дотримання правил його експлуатації та ін. Усе це визначає важливість таких якостей, як ошадливість, економність, працьовитість, діловитість, заповзятливість, дбайливість. А акумулюються вони в інтеграційній якості підструктури – господарності.

Наявність інтеграційних елементів властива не тільки розглянутим підсистемам і структурам, але в цілому і системі соціальних якостей. Такою інтеграційною якістю, на думку автора, є професійна майстерність або професійна компетентність.

Системна модель соціальних якостей офіцера-прикордонника має свою внутрішню організацію, включаючи моральну, суспільно-політичну, державно-правову і професійну підсистеми соціальних якостей. Структура цих підсистем, у свою чергу, складається з груп та їх елементів.

Підсистеми моделі соціальних якостей офіцера і їх елементи взаємопов'язані і перебувають у функціональній залежності, що визначає цілісність даної моделі. Водночас розглянуті підсистеми та їх елементи відносно самостійні, а самі якості дихотомічні й амбівалентні.

Інтеграційною якістю системної моделі соціальних якостей офіцера-прикордонника є його професійна компетентність, що включає духовно-етичний, службово-етичний, нормативно-правовий, психолого-педагогічний і військово-професійний компоненти.

Запропонована системна модель соціальних якостей не є статичною, їй властивий розвиток. Зміни, що відбуваються в соціальному середовищі, структурі і функціях Прикордонної служби України висувають нові вимоги до змісту соціальних якостей офіцера-прикордонника, необхідних сьогодні і в перспективі. Ускладнення системи в змістовному і структурному аспектах дозволяє їй виконувати нові, масштабніші функції.

Список використаних джерел

1. **Барабин В. В.** Военно-политическая деятельность государства в системе национальной безопасности / В. В. Барабин. – М. : Наука, 1997. – 244 с.
2. **Бурдые П.** Социология политики : пер. с франц. / П. Бурдые ; сост., общ. ред. и предисл. Н. А. Шматко. – М. : Socio-Logos, 1993. – 336 с.
3. **Волкогон Д. А.** Военная этика / Д. А. Волкогон. – М. : Воениздат, 1976. – 320 с.
4. **Гегель Г. В. Ф.** Феноменология духа / Г. В. Ф. Гегель ; пер. с нем. Г. Г. Шпета. – М. : Наука, 2000. – 495 с.
5. **Котов И. Л.** Нравственный облик пограничника / И. Л. Котов // Вестн. границы. – 1989. – № 9. – С. 55 – 62.
6. **Орбан-Лембрик Л. Е.** Психология управления : навч. посіб. / Л. Е. Орбан-Лембрик. – 2-ге вид., доповн. – К. : Академвидав, 2010. – 544 с. – (Сер. «Альма-матер»).
7. **Сагатовский В. Н.** Основания общей теории систем. Логико-методологический анализ / В. Н. Сагатовский. – М. : Наука, 1974. – 280 с.
8. **Сіцінський А. С.** Технологія управління персоналом та вдосконалення кадрової роботи у державній прикордонній службі / А. С. Сіцінський // Вісн. держ. служби України. – 2003. – № 4. – Режим доступу : www.nads.gov.ua/control/ru/publish/article.

Надійшла до редколегії 09.07.13

УДК 35

Рена МАРУТЯН

Національна академія державного управління
при Президентові України

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Здійснюється теоретичний аналіз процесу модернізації підготовки фахівців для системи забезпечення національної безпеки України, окреслюються проблеми та завдання, що стоять перед державно-управлінськими кадрами системи національної безпеки.

Ключові слова: модернізація, кадрова політика, національна безпека, державне управління.

Рена Марутян. Модернизация системы подготовки специалистов в сфере национальной безопасности Украины

Осуществляется теоретический анализ процесса модернизации подготовки специалистов для системы обеспечения национальной безопасности Украины, очерчиваются проблемы и задания, которые стоят перед государственно-управленческими кадрами системы национальной безопасности.

Ключевые слова: модернизация, кадровая политика, национальная безопасность, государственное управление.

Riena Marutian. Modernization of the system of training of specialists in the field of national safety of Ukraine

Performed a theoretical analysis of the process of modernization of training systems for the national security of Ukraine, defined issues and tasks facing the state administrative personnel of national security.

Key words: modernization, personnel policy, national security, public administration.

Необхідність поліпшення якості інтелектуально-кадрових ресурсів системи державного управління, забезпечення їх професійного розвитку зумовлено потребою у висококваліфікованих кадрах, ерудованих, компетентних управлінцях з інноваційним мисленням, здатних до відповідального прийняття управлінських рішень. Президент України як глава держави й провідний суб'єкт державної кадрової політики окреслив нову філософію забезпечення держави висококваліфікованими спеціалістами, яка базується на засадах професіоналізму та порядності, перевагах «економіки знань», коли інтелектуальні ресурси дають більший прибуток, ніж природні [2].

Успішне впровадження президентської програми реформ сьогодні неможливе без залучення високоосвічених якісних кадрів, які мислять як лідери, а не виконавці вказівок чи розпоряджень. Це мають бути компетентні фахівці, ініціативні, цілеспрямовані та комунікабельні, які вміють швидко та якісно аналізувати ситуацію, готові брати на себе відповідальність за самостійно прийняті рішення, уміти мотивувати людей для вирішення поставлених перед ними завдань. На сьогодні відчувається критична нестача таких фахівців у всіх сферах суспільного життя і, зокрема, у державному апараті України. Тому одним із напрямів президентської програми економічних реформ України на 2010 – 2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» є стимулювання розвитку та функціонування системи кадрового забезпечення в державі [1].

Модернізація підготовки фахівців-управлінців є складним, цілісним процесом, що полягає в досягненні якісної зміни всієї державної кадрової політики. За останні роки в цій сфері вже відбулися певні зрушення: прийнято ряд указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів на галузевому, регіональному та місцевому рівнях. З метою визначення основних напрямів і пріоритетних завдань щодо формування та реалізації державної кадрової політики, спрямованих на досягнення якісно нового рівня кадрового забезпечення в усіх сферах державного управління, прийнято Стратегію державної кадрової політики на 2011 – 2020 рр. [5]. У її розробці взяли участь фахівці Національної академії державного управління при Президенті України (далі – Національна академія). У стратегії визначено основні цілі та першочергові завдання, на реалізацію яких має бути спрямована державна кадрова політика.

Окремі важливі сторони кадрового забезпечення державного

управління, включаючи державну службу, через його надзвичайно велике значення вже стали предметом розгляду багатьох дослідників, а саме: В. Б. Авер'янова, Г. В. Атаманчука, С. Д. Дубенко, В. М. Князева, В. Г. Кременя, Є. Б. Кубка, Г. І. Лелікова, В. І. Лугового, І. Ф. Надольного, Н. Р. Нижник, О. Ю. Оболенського, Ю. М. Пахомова, В. А. Ребкала, С. Г. Рябова, В. А. Скуратівського, Г. В. Щокіна та ін. Однак бракує робіт, які досліджують процес кадрового забезпечення системи національної безпеки, яка є провідною в контексті забезпечення національних інтересів. Винятком є науковий доробок Г. П. Ситника, який у своїх працях досліджує кадрову політику у сфері національної безпеки. Тому це дослідження має певною мірою усунути прогалини, осмислити й узагальнити коло питань, які стосуються проблем забезпечення інтелектуально-кадровими ресурсами системи національної безпеки.

Дослідженню цього питання майже не приділялася увага, а в наукових розвідках розглядалися особливості кадрового забезпечення окремих напрямів державного управління. Це вказує на актуальність вирішення питань, пов'язаних із визначенням сфери кадрового забезпечення державного управління національною безпекою.

Метою статті є теоретичний аналіз процесу модернізації підготовки фахівців для системи забезпечення національної безпеки України.

Вирішення комплексної проблеми забезпечення національної безпеки зумовлює формування адекватної наявним та очікуваним загрозам системи управління у сфері національної безпеки. Указом Президента України № 389/2012 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 червня 2012 р. “Про нову редакцію Стратегії національної безпеки України”» уведена в дію нова Стратегія національної безпеки України, у якій передбачається вдосконалення системи національної безпеки України, зокрема шляхом підвищення координованості та ефективності діяльності державних органів, відповідальних за реалізацію зовнішньої політики, якісне підвищення їх професіоналізму та аналітичного потенціалу, поліпшення ресурсного і кадрового забезпечення. У стратегії також визначається, що складовою частиною реформування сектору безпеки і оборони як цілісної системи є посилення функціональної спроможності стратегічної ланки управління сектором безпеки і оборони, підвищення її ефективності інформаційно-аналітичного, організаційного, кадрового забезпечення [4].

Належна ефективність державного управління у сфері національної безпеки забезпечується передусім своєчасним та адекватним рівню загроз національним інтересам реформуванням сектору безпеки, а також відповідним підвищенням рівня професіоналізму й відповідальності посадовців на всіх щаблях управлінської ієрархії. Виконання стратегічних завдань державної політики національної безпеки потребує відповідного інтелектуально-кадрового забезпечення, а складність завдань, що стоять перед управлінськими структурами сектору безпеки,

передбачає постійне підвищення рівня вимог до державного службовця. Сьогодні в Україні, на жаль, ще не склалася цілісна система підготовки фахівців з науково-експертного та інформаційно-аналітичного супроводу державного управління, не вироблені кваліфікаційні вимоги до таких фахівців у сфері національної безпеки.

При цьому слід підкреслити, що процес кадрового забезпечення державного управління у сфері національної безпеки повільно, але розвивається, прикладом є підготовка високопрофесійних кадрів для системи державного управління України в Національній академії державного управління при Президенті України, яка є головним вищим навчальним закладом у системі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування та має IV рівень акредитації. У структурі академії з 2000 р. діє кафедра національної безпеки, де, зокрема, готують фахівців для державного управління сферою національної безпеки, стратегічного планування політики національної безпеки. Для інтелектуально-кадрового забезпечення системи управління національною безпекою у 2008 р. була запроваджена підготовка магістрів державного управління за спеціальністю 8.150103 «Державне управління у сфері національної безпеки». Сьогодні Національна академія має відповідну ліцензію та здійснює підготовку вказаних фахівців, а кафедра національної безпеки визначена як базова та випускаюча з цієї спеціальності. Саме в Національній академії, на відміну від навчальних закладів, що здійснюють підготовку фахівців для структури сектору безпеки і оборони, реалізується комплексний підхід до навчання. Випускники академії за спеціальністю «Державне управління у сфері національної безпеки» можуть здійснювати аналітичну, консультативно-дорадчу та організаційно-розпорядчу діяльність з питань забезпечення національної безпеки, стратегічний аналіз та стратегічне планування, пов'язані з розробкою та впровадженням державної політики, спрямованої на виявлення та реагування на загрози національній безпеці передусім на стратегічному рівні державного управління.

На думку Г. П. Ситника, фахівці, робота яких пов'язана з експертно-аналітичною, консультативно-дорадчою та організаційно-розпорядчою діяльністю у сфері забезпечення національної безпеки, повинні глибоко розуміти процеси, що відбуваються в суспільстві, знати основи теорії національної безпеки та державного управління, проблеми науково-технічного прогресу і його соціальні наслідки, уміти оперативно ухвалювати управлінські рішення, у тому числі в умовах невизначеності та нестачі часу, зважаючи на значну кількість чинників, іноді досить суперечливих [6].

Особливістю діяльності сучасного сектору безпеки є необхідність його протистояння «нетрадиційним загрозам» (тероризм, нейтралізація загрози розповсюдження ядерної зброї та засобів її доставки,

неадекватність дій тоталітарних режимів тощо). Але насправді збройні сили готують до участі у воєнних конфліктах високої інтенсивності і, таким чином, до нарощування їх спроможності як інструменту силового тиску на тих, хто незгодний із зовнішньою політикою провідних країн. Спостерігається й активізація зусиль щодо проведення військових операцій поза традиційними межами відповідальності військово-політичних організацій, у межах коаліцій, сформованих на тимчасовій основі, без чіткого й однозначного мандата ООН на їх проведення, що, як правило, супроводжуються потужною інформаційною підтримкою щодо їх доцільності, зокрема під гаслами гуманітарної допомоги місцевому населенню, запобігання гуманітарній катастрофі, боротьби з масовими порушеннями прав і свобод людини тощо.

Для України, з огляду на відносно незначний історичний досвід державотворення, принципово важливим є вирішення цього завдання в контексті створення системи забезпечення національної безпеки, адекватної загрозам її життєво важливим національним інтересам. Передусім ця система за своєю організаційно-функціональною та ресурсною спроможністю має гарантувати суверенітет, територіальну цілісність, добробут та фізичну безпеку громадян. Очевидно, що без належного інтелектуально-кадрового забезпечення ефективно функціонування такої системи в принципі є неможливим.

Розглядаючи проблему інтелектуально-кадрового забезпечення виконання функцій держави у сфері національної безпеки, варто мати на увазі, що сьогодні у провідних країнах відбувається потужна інтеграція цивільної та військової освіти разом з процесами уніфікації. Зокрема, про це свідчать принципи «Декларації про Європейський простір для вищої освіти» (червень 1997 р., м. Болонья) та рішення Європейського парламенту від 24 жовтня 2007 р. Саме під впливом такого підходу в країнах Заходу в останній чверті XX ст., а в Україні на початку XXI ст. почалася розробка так званих профілів компетентності, формалізація підготовки фахівців відповідного рівня, розробка та уточнення професіограм різних спеціальностей, які по-новому вибудовували процес безперервної освіти.

Профілі компетентності можуть набувати різних форм, але в будь-якому випадку вони являють собою формалізовані зусилля ідентифікувати, виміряти, перераховувати показники компетентності. Під останніми розуміють знання, уміння, характеристики, атрибути, риси управлінців, які утворюють відносно цілісну й завершену систему. Вони можуть мати певні підкласи: технічні, гуманітарні, професійні, менеджерські та ін. Відтак можна стверджувати про загальноновизнаність існування різноманітних кластерів компетенцій. Їх профілі (мапи) можуть бути ефективними, коли є чітке завдання щодо цілей тренінгу й освіти та бажаного стилю керівництва, який може відрізнитися залежно від рівня та специфіки завдань.

Перелік компетентностей управлінця стратегічного рівня у сфері національної безпеки занадто складний. Емпіричні знання, що були застосовані сьогодні, завтра застарівають і не дозволяють адекватно реагувати на виклики та загрози безпеці життєдіяльності суспільства та держави. Дослідження, проведені в збройних силах провідних країн світу на початку XXI ст., дозволяють зробити висновок, що крім невеличкого переліку універсальних якостей управлінця (відповідальність, цілеспрямованість, наполегливість тощо) неможливо представити з більш-менш точною ймовірністю, які саме якості лідера будуть пріоритетними впродовж наступних 20 років.

Як вважає Г. П. Ситник, будь-який державний службовець України, незважаючи на те, яку посаду він обіймає, не може бути не включеним у процес забезпечення національної безпеки держави. Саме тому необхідним є введення обов'язкового вивчення курсу основ забезпечення національної безпеки на всіх спеціальностях [6]. Звичайно ж, потрібно працювати і далі над удосконаленням змісту, форм, методів, засобів навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування з метою забезпечення органів державної влади та органів місцевого самоврядування сучасними управлінськими кадрами у сфері національної безпеки. Динамічність та невизначеність світових процесів, проблеми сучасного суспільного розвитку України, комплексний довгостроковий характер завдань щодо забезпечення національної безпеки висувають жорсткі вимоги до якості управління у сфері національної безпеки, які, у свою чергу, трансформуються у вимоги до змісту навчання фахівців для вказаної сфери.

Вищезгадана нова редакція Стратегії національної безпеки України визначає пріоритетні цілі державної політики забезпечення національної безпеки [4]. Наголошується на тому, що сучасна динаміка суспільних процесів в Україні й світі зумовлює необхідність формування адекватної, ефективної та економічно виправданої системи управління національною безпекою, спроможної забезпечити поступ суспільства і держави на шляху до спільноти розвинутих демократичних країн.

Стратегія передбачає виконання ряду ключових завдань: уточнення і чітке розмежування завдань і сфер відповідальності суб'єктів забезпечення національної безпеки; оптимізація системи стратегічного, соціально-економічного й оборонного планування; посилення прогностичної функції системи управління національною безпекою; підвищення ефективності діяльності суб'єктів забезпечення національної безпеки з упереджувального отримання інформації для своєчасного виявлення існуючих і нових типів внутрішніх і зовнішніх загроз, розробка дієвих заходів щодо їх запобігання та нейтралізації; інформаційно-аналітична підтримка діяльності органів державної влади насамперед в умовах кризових і надзвичайних ситуацій, у тому числі особливого періоду; розробка та впровадження

загальнодержавної системи визначення та моніторингу порогових значень показників (індикаторів), що характеризують рівень захищеності національних інтересів у різних сферах життєдіяльності; упровадження системи порівняльного аналізу стану секторів безпеки України, країн-сусідів та розвинутих країн.

Неординарність завдань, що стоять перед управлінськими структурами сектору безпеки, постійно підвищують рівень вимог до державного службовця. Ідеться про професіоналізм, компетентність, глибоке розуміння суспільних процесів, знання основ теорії національної безпеки та державного управління, проблем науково-технічного прогресу та його соціальних наслідків, уміння оперативно ухвалювати управлінські рішення, у тому числі в умовах невизначеності та нестачі часу з урахуванням значної кількості чинників, часто досить суперечливих. Саме тому реалізація державної політики національної безпеки має забезпечуватися відповідними інтелектуально-кадровими ресурсами.

Національна безпека перебуває в центрі уваги провідних країн світу. Це наріжний камінь їх внутрішньої та зовнішньої політики, де задіяні значні інтелектуальні та кадрові ресурси нації. Існує ряд чинників, які генерують комплекс взаємопов'язаних завдань, що постають перед національними та міжнародними структурами безпеки. Як свідчать висновки переважної більшості науковців, аналітиків, експертів, сьогодні розвиток держав та міждержавних стосунків відбувається в нестабільному, усе більш агресивному глобальному середовищі.

Динамічність світових процесів, наростання глобальних загроз, їх довгостроковий, комплексний характер та значна невизначеність висувають дедалі жорсткіші вимоги до управління у сфері національної безпеки. Система забезпечення національної безпеки повинна постійно діяти на випередження, адаптуючись до сучасних вимог щодо захисту та реалізації національних інтересів. Належна ефективність державного управління у сфері національної безпеки забезпечується передусім своєчасним та адекватним рівню загроз національним інтересам реформуванням сектору безпеки, а також відповідним підвищенням рівня професіоналізму й відповідальності посадовців на всіх щаблях управлінської ієрархії.

Фахівці, робота яких пов'язана з експертно-аналітичною, консультативно-дорадчою та організаційно-розпорядчою діяльністю у сфері забезпечення національної безпеки, повинні глибоко розуміти процеси, що відбуваються в суспільстві, знати основи теорії національної безпеки та державного управління, проблеми науково-технічного прогресу і його соціальні наслідки, уміти оперативно ухвалювати управлінські рішення, у тому числі в умовах невизначеності та нестачі часу, зважаючи на значну кількість чинників, іноді досить суперечливих.

Розробка належного навчально-методичного забезпечення та вимоги до якості навчального процесу зумовлюють потребу в підготовці

відповідних науково-педагогічних кадрів-фахівців вищої кваліфікації наукової галузі «Державне управління», дослідження та практична діяльність яких пов'язані із забезпеченням національної безпеки. Також важливе значення в процесах модернізації системи підготовки та перепідготовки фахівців для системи забезпечення національної безпеки України має необхідність подальшої адаптації системи підготовки фахівців вищої кваліфікації до європейських стандартів і вимог Болонського процесу, впровадження в практику державного управління стандартів реальної демократії, похідними яких є демократичні інституційні стандарти професійної діяльності державних службовців у сфері національної безпеки. Саме тому найважливіше значення для професійної інституціоналізації має і підготовка науково-педагогічних кадрів у галузі науки «Державне управління».

З ініціативи провідних учених у галузі науки державного управління у сфері національної безпеки за сприянням експертної ради МОНмолодьспорту України та згідно з наказом МОН України № 1462 від 21 грудня 2012 р. перелік спеціальностей, за якими проводиться захист дисертацій, збільшився, з'явилася нова спеціальність 25.00.05 – державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку [3]. Вважаємо за необхідне вдосконалити систему підготовки наукових кадрів у сфері національної безпеки та вбачаємо доцільним розробити нову наукову спеціальність «Державне управління у сфері національної безпеки» (шифр – 25.00.06) та включити її до Переліку спеціальностей, за якими проводиться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань.

Формула спеціальності передбачає, що змістом спеціальності має стати теоретико-методологічне обґрунтування державного управління у сфері національної безпеки, адміністративно-організаційних напрямів забезпечення національної безпеки держави, функцій, структури, повноважень та особливостей діяльності органів державної влади всіх рівнів, у тому числі в умовах надзвичайного та воєнного стану, які є суб'єктами забезпечення національної безпеки держави, а галузь, з якої передбачається присуджувати наукові ступені – державне управління. Проведена нами оцінка щодо потреби у вказаних фахівцях на найближчі 10 років свідчить, що вона становить орієнтовно 50 – 60 осіб.

Для визначення формули спеціальності та відповідних їй напрямів наукових досліджень ми скористалися досвідом підготовки наукових кадрів у межах наявних наукових спеціальностей наукової галузі «Державне управління», змістом класифікаторів України «Класифікація видів економічної діяльності» ДК 009-2005, «Класифікатор професій» ДК 003-2005, принципами Болонського процесу, що був опрацьований за дорученням Кабінету Міністрів України від 12 листопада 2007 р. № 45969/1/1-07, проектом переліку спеціальностей для підготовки

фахівців у вищих навчальних закладах за освітнім рівнем магістра, вимогами Закону України «Про основи національної безпеки України». Відкриття цієї наукової спеціальності зумовлено потребою в підготовці науково-педагогічних кадрів для спеціальності «Державне управління у сфері національної безпеки».

Отже, враховуючи сказане вище, доходимо висновку, що без належного інтелектуально-кадрового забезпечення ефективного функціонування системи державного управління національною безпекою є неможливим. З огляду на вищеперераховані глобальні небезпеки є всі підстави стверджувати, що в найближче десятиліття зберегти свої позиції, а тим більше поліпшити їх, зможуть лише ті країни, політичні та управлінські еліти яких знайдуть адекватні відповіді на виклики та загрози національного та глобального характеру.

Викладені результати дослідження частково окреслюють проблемне поле процесу модернізації підготовки професійних кадрів для системи національної безпеки. У подальшому вважаємо доцільним дослідити науково-методичні аспекти професіоналізації цієї сфери діяльності, виявити перспективи впровадження професіональних стандартів у систему підготовки фахівців-управлінців для сфери національної безпеки.

Список використаних джерел

1. **Заможне** суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава : програма економічних реформ на 2010 – 2014 рр. – Режим доступу : www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf.
2. **Ковбасюк Ю. В.** Державна кадрова політика: проблеми та шляхи реалізації / Ю.В.Ковбасюк // Стратегія державної кадрової політики – основа модернізації країни: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, Київ, 31 трав. 2012 р. : до 15-річчя галузі науки «Державне управління». – К. : НАДУ, 2012. – С. 3 – 5.
3. **Про затвердження** Переліку наукових спеціальностей : наказ МОНмолодьспорту України від 21 груд. 2012 р. № 1057 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту від 21 груд. 2012 р. № 1462 (z0089-13)). – Режим доступу : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1133-11/page2.
4. **Про рішення** Ради національної безпеки і оборони України від 8 черв. 2012 р. «Про нову редакцію Стратегії національної безпеки України : Указ Президента України № 389/2012. – Режим доступу : www.president.gov.ua/documents/14823.html.
5. **Про Стратегію** державної кадрової політики на 2012 – 2020 роки : Указ Президента України від 1 лют. 2012 р. № 45/2012. – Режим доступу : zakon4.rada.gov.ua/laws/show/45/2012.
6. **Ситник Г. П.** Щодо проблеми сучасного кадрового забезпечення у сфері національної безпеки / Г. П. Ситник. – Режим доступу : nationalecurity.org.ua/2012/10/2481.

Надійшла до редколегії 11.04.13